

SZKAPLERZ BŁOGOSŁAWIONEJ DZIEWICY MARYI Z GÓRY KARMEL¹

1. Nabożeństwo do Maryi w Karmelu, związane z historią i z wartościami duchowymi Zakonu Braci Błogosławionej Dziewicy Maryi z Góry Karmel, wyraża się przez Szkaplerz. Dlatego ten, kto go przyjmuje, staje się członkiem Rodziny Zakonu i zobowiązuje się do życia jego duchowością z uwzględnieniem charakteru swojego stanu życia.

I. RYS HISTORYCZNY

Maryjny ideał życia ewangelicznego

2. Zakon Braci Błogosławionej Dziewicy powstał w XII w. na Górze Karmel, w Ziemi Świętej. Grupa mnichów, pochodzących z Zachodu, zamieszkała tu, aby żyć naśladowaniem Chrystusa w Jego ziemi. Patriarcha Jerozolimy Albert, spełniając ich prośbę, nadał im jako normę życia regułę zalecającą między innymi, aby pośrodku cel została zbudowana kaplica, w której gromadziliby się na Eucharystię². Mnisi poświęcili kaplicę Maryi, pragnąc związać się z Nią w szczególnie sposób. Dzięki temu zostali uznani -najpierw przez wiernych, a potem oficjalnie przez Kościół - za "Braci Błogosławionej Dziewicy Maryi z Góry Karmel".

¹ w: **OBRZĘD błogosławieństwa i nałożenia Szkaplerza Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel**, wydanie trzecie poprawione i uzupełnione, **KURIA KRAKOWSKIEJ PROWINCJI KARMEELITÓW BOSYCH Kraków 2010**, Redaktor wydania III o. Wiesław K. Kiwior, OCD, Opracowanie techniczne wydania III, o. Jerzy Nawojowski, OCD, wydanie III uzupełnione opracował o. Jan Ewangelista Krawczyk OCD, *Imprimi potest dla niniejszego wydania Prowincjał krakowskiej Prowincji Karmelitów Bosych o. Andrzej Ruszała OCD, Kraków 11 luty 2010, Nr 32/2010*

² Reguła, 10.

Ewangeliczna droga, czyli chrześcijańska forma życia karmelitów, zawiera w sobie głęboki rys maryjny. Maryja bowiem:

- uwielbia Pana i raduje się z Jego wspaniałej miłości miłosiernej (por. Łk 1,46),
- słucha i rozważa w swoim sercu wszystkie sprawy Jezusa (por. Łk 2, 19.51),
- utożsamia się ze swoim ludem, a szczególnie z najbardziej potrzebującymi, z ubogimi duchowo i materialnie, z zepchniętymi na margines życia (Łk 1, 39; J 2, 3),
- trwa w modlitwie i jest otwarta na Ducha Świętego, który daje moc do wszelkiego rodzaju posługiwania apostołskiego (por. Dz 1, 14; 2, 1-4).

W Rodzinie Karmelu

3. Już od dawna wierni świeccy pociągnięci takim ideałem życia i jego znamienitymi cechami, prosili o możliwość życia nim. Ich szczególna sytuacja w rodzinie i w społeczności doczesnej nie stanowiła przeszkody, aby mieli swój udział w Rodzinie Karmelu.

Zewnętrznym znakiem dopuszczenia do tej Rodziny był habit karmelitański, albo jego część. Początkowo w sposób szczególny używano płaszcza, ale bardzo szybko i to na trwałe, znakiem habitu stał się Szkaplerz.

Szkaplerz karmelitański, albo szata (używa się jeszcze wiele innych nazw w zależności od miejsca), jest jedną z najbardziej ulubionych form pobożności wiernych. Wielki rozwój nabożeństwa szkaplerznego należy wiązać z przekazaną nam przez tradycję wizją Maryi, o której wzmianki znajdują się w dokumentach przynajmniej od końca XIV w.

4. W trudnym dla Zakonu okresie zanoszono modlitwy z prośbą o pełne jego uznanie i określenie jego miejsca w Kościele. Maryja, Patronka Karmelu, odpowiedziała na te błagania ukazując się angielskiemu karmelicie św. Szymonowi Stock. Trzymała Ona w dłoni Szkaplerz i zapewniła św. Przełożonego Generalnego, mówiąc:

"To jest przywilej dla ciebie i dla twoich współbraci; każdy, kto będzie umierał w tym Szkaplerzu, zostanie zbawiony"³.

Później zaczęto pobożnie wierzyć, że Dziewica szybko, bo w pierwszą sobotę po śmierci, uwalnia z czyścica karmelitów i należących do Rodziny karmelitańskiej, jeśli za życia zachowywali czystość według stanu, odmawiali modlitwy i nosili habit Karmelu. Chodzi tu o tzw. "przywilej sobotni"⁴.

Wierni szybko zrozumieli, że przywdzianie habitu oznacza wejście do Rodziny Zakonu i Maryi. Odpowiadając na miłość Dziewicy są pewni Jej opieki w różnych trudach życia i w momencie śmierci, ufają również, że i po śmierci wstawi się za nimi Ta, która z matczyną miłością troszczy się o braci swojego Syna, "póki nie zostaną doprowadzeni do szczęśliwej ojczyzny"⁵.

W ostatnim czasie, dzięki głębszemu poznaniu naszej tradycji, będącemu owocem badań i procesu odnowy w całym Kościele, zmieniło się nastawienie do pobożności ludowej, w tym także i do nabożeństwa szkaplerznego⁶.

5. Pobożność maryjna wyrażająca się przez Szkaplerz, dzięki swej historii i ewolucji, dotyczy dziś wielu środowisk, które w różnym stopniu utożsamiają się z Rodziną karmelitańską i do niej przynależą. Obejmują one:

- a) zakonników i zakonnice,
- b) Świecki Zakon (zwany niegdyś Trzecim Zakonem),
- c) członków Bractwa Szkaplerznego,
- d) wszystkie osoby, które przyjęły Szkaplerz i żyją jego duchowością w różnych formach zrzeszania się,
- e) wszystkich, którzy przyjąwszy Szkaplerz, żyją jego duchowością, ale bez żadnej formy zrzeszania się⁷.

³ B. Xiberta, *De visione S. Simonis Stock*, Roma 1950, 311.

⁴ L. Saggi, *La "Bolla sabatina". Ambiente, testo, tempo*, Roma 1967.

⁵ *Lumen gentium*, 62.

⁶ *Lumen gentium*, 67; *Ewangelii nuntiandi*, 48.

⁷ Można odwołać się do dokumentu *Szkaplerz Karmelu, znak wiary i zaangażowania chrześcijańskiego* (grudzień 1994), zawierającego krótką katechezę.

Wszyscy zobowiązani są do gorliwego życia maryjnością charakterystyczną dla karmelitańskiej duchowości, każdy jednak w sposób odpowiadający więzi łączącej go z wyżej wymienioną "Rodziną Maryi"⁸.

II. NATURA I CHARAKTER

6. "Szkaplerz w swej istocie jest habitem. Kto go otrzymuje, zostaje na mocy jego przyjęcia związany mniej lub bardziej ściśle z Zakonem karmelitańskim"⁹. Szkaplerz (albo szata) jest miniaturowym habitem Zakonu, który, aby żyć "w naśladowaniu Jezusa Chrystusa"¹⁰, obrał drogę przeżywania duchowej zażyłości¹¹ z Maryją jako Siostrą, Matką i wzorem.

7. Przyłączenie do Rodziny karmelitańskiej i zażyłość z Maryją nabierają w sposób zasadniczy charakteru wspólnotowego i eklezjalnego, ponieważ Maryja "pomaga swoim dzieciom, gdziekolwiek by były i w jakikolwiek sposób by żyły, znaleźć w Chrystusie drogę do domu Ojca"¹². Dzięki temu Szkaplerz jest małym "znakiem" wielkiego ideału Karmelu: zażyłości z Bogiem i przyjaźni między uczniami.

⁸ W każdym razie nie zamyka się tej możliwości przed tymi, którzy widzą w niej znak nadziei i opieki Maryi w życiu chrześcijańskim i w dążeniu do zbawienia wiecznego. Henricus M. Esteve, *De Valore Spirituali Devotionis Sacri Scapularis*, Roma 1953, 229.

⁹ Pio XII, *Notre premier souhait*, 6.08.1950, *Discorsi e radiomessaggi*, 12 (1950), 168; por. także: Pio XII, *La lettera Neminem profecto latet...*

¹⁰ *Regula*, Prolog.

¹¹ "Consuetudo vitae".

¹² *Redemptoris Mater*, 47; Paweł VI pisze o Szkaplerzu w liście do Kardynała Legata na Kongres Mariologiczno-Maryjny w San Domingo w 1965.

Symbolika biblijna

8. Już w Starym Testamencie ubiór, a szczególnie płaszcz, był symbolem Bożych dobrodziejstw, opieki Opatrzności oraz mocy udzielonej człowiekowi posłanemu przez Boga.

Specjalna szata Józefa była symbolem miłości jego ojca do niego (Rdz 37, 3); płaszcz darowany przez Jonatana Dawidowi był symbolem przyjaźni (I Sm 18, 4). U Izajasza czytamy: "Ogromnie weselę się w Panu, dusza moja raduje się w moim Bogu, gdyż odział mnie szatami zbawienia i okrył płaszczem sprawiedliwości" (61, 10). Kiedy zaś Eliasz został wzięty do nieba, wówczas zrzucił swój płaszcz Elizeuszowi i w ten sposób duch mistrza przeszedł na ucznia (por. 2 Krl 2, 14).

9. W Nowym Testamencie nawet frędzle płaszcza Jezusa dotknięte z wiarą, przekazują dobroczynną moc (Mk 5, 25). Św. Paweł wielokrotnie przedstawia życie w Chrystusie jako przyoblekanie się w Niego (Rz 13, 14; Ga 3, 27); przyoblekanie się w uczucia Jezusa, tzn. życie chrześcijanina łaską dziecięstwa Bożego zostaje opisane przez odwołanie się do obrazu szat. Także habit zakonny, którego Szkaplerz jest częścią i symbolem, w sposób szczególnie oznacza naśladowanie Chrystusa.

W Trójcy Świętej z Chrystusem

10. Maryja, błogosławiona między niewiastami, jest arcydziełem Trójcy Świętej, która Ją do Siebie przyłączyła, doprowadzając do pełnej realizacji Jej kobiecość jako ikonę Swojej czułości i Swojej zbawczej woli¹³. Dziewica Maryja jest Tą, w której "wszystko odnosi się do Chrystusa i od Niego zależy: mianowicie ze względu na Niego Bóg Ojciec od wieków wybrał Ją na Matkę pod każdym względem świętą, a Duch Święty przyozdobił darami, jakich nikomu innemu nie udzielił"¹⁴. Maryja jest dla całego Kościoła

¹³ A. Bostius, *De patronatu...*, nr 1529; por. Nr 1574.

¹⁴ *Marialis cultus*, 25.

przykładem takiego "uwielbienia chwały Trójcy Przenajświętszej", do jakiego wszyscy jesteście powołani.

11. Szkaplerz jest symbolem oraz dziecięcym i wdzięcznym uznaniem tej misji, którą Trójca Święta zechciała powierzyć Maryi w historii zbawienia będącej "tajemnicą miłosierdzia" (1 Tm 3, 16). W usta Maryi zostały włożone te oto słowa: "Przynoszę ci Szkaplerz jako rękojmię mojej opieki i miłości, jako znak tajemnicy, która ma się w tobie dokonać. Przychodzę dopełnić w tobie »przyobleczenia w Jezusa Chrystusa« (Ga 3, 27) w głębi otchłani z Ojcem i Duchem miłości, abyś była »zakorzeniona w Tym« (Kol 2, 7), który jest królewską «drogą»"¹⁵.

Pielgrzymowanie Kościoła

12. W pielgrzymce Kościoła poprzez przestrzeń i czas, a bardziej jeszcze poprzez dzieje ludzkich dusz, Maryja jest obecna jako Ta, która uwierzyła (Łk 1, 45), jako Ta, która szła naprzód w pielgrzymce wiary, uczestnicząc, jak żadne inne stworzenie, w tajemnicy Chrystusa¹⁶.

13. Kościół w swojej pielgrzymce wiary znajduje w Niej najlepszy dla siebie wzór. "Przykład błogosławionej Dziewicy (...) prowadzi wiernych do upodobnienia się do Matki, aby mogli lepiej upodobnić się do Syna. Wprowadza ich również w celebrowanie misterium Chrystusa z tymi samymi uczuciami i postawami, z którymi była przy swoim Synu w tajemnicy Jego narodzenia i objawienia, śmierci i zmartwychwstania. Pobudza ich także do tego, aby zachowywali troskliwie słowo Boże i rozważali je z miłością; aby z radością wychwalali Boga i składali Mu dzięki; aby służyli wiernie Bogu i bliźnim i wielkodusznie ofiarowali za nich nawet swoje życie; aby modlili się wytrwale i błagali Go z ufnością; aby byli miłosierni i pokorni; aby zachowywali prawo Pana i spełniali

¹⁵ Bł. Elżbieta od Trójcy św.. *Bilet do m. Germany*, 24.09.1906.

¹⁶ Por. *Lumen gentium*, 65; *Redemptoris Mater*, 25.

Jego wolę; aby miłowali Boga we wszystkim i ponad wszystko; aby czuwali w oczekiwaniu na Pana, który nadchodzi"¹⁷.

14. Karmel podążał tą drogą i proponował swoim członkom upodobnienie się do Maryi, aby mogli oni za Jej przykładem trwać w nieustannej zażyłości z Bogiem. W tym wstępowaniu na Górę Karmel wyróżnia się trzy stopnie: naśladowanie, zjednoczenie i upodobnienie do Maryi¹⁸.

III. ŻYWE ZAANGAŻOWANIE

15. Naśladowanie Chrystusa i Maryi, tak jak jest pojmowane i przeżywane zgodnie z charyzmatem Zakonu, staje się w Rodzinie Karmelu rzeczywistością, do której wierni dążą. Mogą w tym liczyć na pomoc i wsparcie wszystkich braci i sióstr zjednoczonych z nimi przez ten sam ideał.

Członkowie Rodziny karmelitańskiej żyją swoimi zobowiązaniami w wielorakich formach: "na pustyni", w życiu braterskim, w apostołstwie, na drogach tego świata, pracując wszędzie z Maryją na rzecz królestwa Chrystusa.

16. Formy instytucjonalne, założone i uznane przez Zakon, przyczyniają się do uwydatnienia wspólnotowego charakteru tej Rodziny, której członkowie, pobudzani przez Ducha Świętego, pragną - w zjednoczeniu z Maryją - skierować całe życie świata ku chwale Boga.

Dlatego uczestnictwo w Rodzinie Zakonu Braci Bosych Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel i przyjęcie Szkaplerza jako znaku tej przynależności, dają wiernym sposobność do życia chrześcijańskiego, odznaczającego się specyficznymi cechami:

a) żyć jako "bracia" lub "siostry" Maryi w jedności z Karmelem, zgłębiając jego duchowość, żyjąc jego ideałem i historią, modląc się i współpracując z nim, aby przez wierność własnemu

¹⁷ *Wprowadzenie do Mszy o NMP*, CEI, n. 17.

¹⁸ Por. Bł. Tytus Brandsma, *Appunti storici di mistica carmelitana. La Bellezza del Carmelo*, 44 - 47. Tercjarka Maria Petijt osiągnęła z Maryją szczyty doświadczenia mistycznego.

powołaniu i charyzmatowi ukazywać światu Maryję, która wszystkich obdarza Jezusem;

b) dawać Maryi coraz więcej miejsca w swoim życiu, starając się we własnym środowisku dochować wierności Chrystusowi zgodnie z duchem Maryi:

- w wierze, która staje się spojrzeniem i modlitwą, przyjęciem i dialogiem z Bogiem,
- w nadziei, która staje się dyspozycyjnością wobec Wszystkiego, tzn. wobec Boga,
- w miłości, która oddaje się woli Pana, aby być prawdziwym darem dla bliźnich, a szczególnie dla najmniejszych i pokornych;

c) naśladować "Dziewicę modlącą się", która "zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu" (por. Łk 2, 19. 51), przeznaczając jakiś czas na spotkanie z Bogiem na modlitwie, rozważając tajemnice zbawienia, uczestnicząc z wiarą w liturgii Kościoła, szczególnie zaś w Eucharystii, odmawiając każdego dnia jakąś część Liturgii Godzin albo kilka Psalmów lub Różaniec święty. Starać się żyć w taki sposób, aby dzięki trwaniu w obecności Boga żywego każdy aspekt życia stawał się modlitwą a modlitwa życiem, z rzeczywistym wypełnianiem obowiązków i prac;

d) jednoczyć się z misterium paschalnym Chrystusa także przez dobrowolne wyrzeczenia przeżywane w duchu Karmelu, wpatrując się przy tym w Maryję, której duszę przeniknął miecz (por. Łk 2, 35) i która "utrzymała wiernie swe zjednoczenie z Synem aż do krzyża, przy którym stanęła nie bez postanowienia Bożego (por. J 19, 25), najgłębiej ze swym Jednorodzoną współcierpią i z Jego ofiarą złączyła się matczynym duchem"¹⁹;

e) ukazywać miłość Boga. "Dziewica Przepczysta" bez żadnych przeszkód i zasłon ukazuje całym swoim życiem miłość Boga, która Ją ogarnia i otwiera na wszystkich ludzi. Dlatego

¹⁹ *Lumen gentium*, 58.

fascynuje Ona i pociąga swoich czcicieli, strzegących serca i zmysłów, duszy i ciała w otwarciu na miłość Boga, której oczekują i poszukują we wszystkim i ponad wszystko. Wierni stają się dyspozycyjni, by przyjmować całą świętość, którą sam Bóg wnosi w relacje międzyludzkie i w miłość bliźniego, uznając wartość ciała jako "świątyni" Boga (por. 1 Kor 3, 16; 16, 17) oraz jako języka miłości i porozumiewania się;

f) angażować się w dzieło ewangelizacji. Ten, kto nosi Szkaplerz, utożsamia się z misją Karmelu: ma być w świecie profetycznym znakiem zjednoczenia z Bogiem, ma pracować na rzecz przyjscia królestwa Bożego przez widzialne znaki, jakimi są: komunია, pojednanie, sprawiedliwość, troska o chorych i wrażliwość na wołanie ubogich;

g) popierać, na ile to możliwe, jedność braterską między członkami Bractwa przez zjazdy i spotkania, które ożywiałyby i umacniały wszystkie właściwe mu dążenia.

17. Szkaplerz jest znakiem miłości Maryi - ikony dobroci i miłosierdzia Najświętszej Trójcy. Żywe zaangażowanie jest odpowiedzią na tę miłość; jest ono zarazem owocem duchowych bogactw i darów rozlanych w sercach Jej czcicieli.